

SUUNNISTUSTAPAHTUMAAN LIITTYVÄ LAINSÄÄDÄNTÖ

1. Jokamiehenoikeudet perustana suomalaiselle luonnossa liikkumiselle

Suunnistustoiminnan edellytykset pohjautuvat pitkälti jokamiehenoikeuden suomaan vapaaseen liikkumisoikeuteen. Jokamiehenoikeus voidaan määritellä esim.

"jokaisen maamme rajojen sisäpuolella oleskelevan oikeudeksi liikkua luonnossa ja hyödyntää sen antimia riippumatta alueen omistus- ja hallintaoikeudesta" (Vuolle, 1995).

Jokamiehenoikeus antaa yksittäiselle suunnistajalle mahdollisuuden luonnossa liikkumiseen. Järjestettyjen kilpailu- ja kuntoilutapahtumien yhteydessä ei voida kuitenkaan tukeutua pelkästään jokamiehenoikeuteen, vaan toiminnalle tarvitaan alueen omistajan tai haltijan suostumus. Tämä on seurausta siitä, että järjestetyn tapahtuman kohdalla riski omaisuudelle ja elinkeinolle aiheutuvasta haitasta kasvaa. Jokamiehenoikeuden tulkinnassa on tärkeää ottaa huomioon, että oikeuksien ohella kysymys on yhtä lailla velvollisuuksista; oikeutta ei saa käyttää maanomistajalle tai luonnolle vahinkoa tai haittaa aiheuttavalla tavalla.

Suomessa ei ole olemassa mitään erillistä jokamiehenoikeuksia koskevaa lainsäädäntöä, vaan oikeudet muodostuvat useiden eri lakikokonaisuuksien pykälien tulkintana. Jokamiehenoikeuksia ei ole laissa määritelty oikeuksina, jotka kertovat mitä luonnossa liikkua saa tehdä, vaan tietyt lainsäädännön kohdat määrittelevät rajat sallitulle toiminnalle. Oikeuksien tiukka määrittely laissa vähentäisi jokamiehenoikeuksien joustavuutta ja johtaisi todennäköisesti luonnossa liikkujan vapauksien kaventumiseen suhteessa maanomistajan määräysvaltaan. Näkökulma korostaa jokamiehenoikeuden käyttäjien vastuuta lainsäädännön säilymisestä ennallaan. Oikeuksien säilymisen luonnon käyttäjät voivat parhaiten turvata käyttäen niitä velvollisuutensa muistaen.

2. Lainsäädäntö osana suunnistustapahtuman järjestämistä

2.1. Maastonkäyttö ja ratasuunnittelu

2.1.1. Yhteenveto

Suunnistuskilpailun ratasuunnittelussa on lainsäädännölliseltä kannalta huomioitava 1) maanomistajalle tärkeät alueet, 2) luonnonsuojelulain, metsästyslain tai puolustusvoimista annetun lain perusteella asetut liikkumisrajoitukset, 3) luonnonsuojelulaissa, metsästyslaissa ja muinaismuistolaisissa luetellut rauhoitetut eliölajit tai kohteet ja niiden esiintymät, 4) luonnonsuojelulaissa ja metsälaissa luetellut suojellut luontotyytit ja erityisen tärkeät elinympäristöt, sekä 5) metsästysasetuksen mukaiset metsästysajat (hirvenmetsästysaika).

2.1.2. Maanomistajalle tärkeät alueet ja maastossa tehtävät toimenpiteet

Hallinnan loukkaus

Hallinnan loukkaus edellyttää luvan pyytämistä maanomistajalta ja oikeuksien haltijoilta tapahtuman järjestämiseen tarvittavien kiinteistöjen, peltojen, paikoitusalueiden, yms. käyttöön. Järjestetyn tapahtuman ja jokamiehenoikeuden rajaa ei ole määritelty maastonkäytön suhteen. Asiasta on esitetty erilaisia tulkintoja, jotka vaihtelevat "yhden autolastillisen" ja noin 50 osanottajan välillä. Ympäristöministeriön tulkinnan mukaan laki ei edellytä varsinaisen maastonkäyttöluvan pyytämistä, mutta suunnistustapahtumiin liittyvä riski vahingon aiheutumisesta edellyttää keskustelua maanomistajan kanssa. Suunnistustoimin-

nassa on omaksuttu käytäntö, jonka mukaan ainakin kilpailuja ja kuntorasteja varten on hankittava maanomistajien lupa. Tämä on myös Suunnistusliiton vaatimus tapahtumien järjestäjille.

"Järjestäytyneestä joukkoliikunnasta ei ole laissa erikseen säädetty. Siten luvan kysymisen velvollisuus on riippuvainen pelkästään tapahtuman ympäristövaikutuksista olemassa olevaan maankäyttöön. Lähtökohtaisesti maanomistajan lupaa ei tarvita maankäyttöoikeuteen, mutta ympäristövaikutusten selvittämiseksi on hyvä keskustella ennakkoon maan omistajan tai haltijan kanssa." (Alueiden käytön ylitarkastaja, ympäristöministeriö)

Lainsäädäntöviite: Rikoslaki (19.12.1889/39), 28 luku 11§

Liikkuminen yksityisellä tiellä

Suunnistaja saa kulkea yksityisellä tiellä. Laki yksityisistä teistä ei kuitenkaan aiheuta muutosta siihen, mitä toisen maalle astumisesta ja siellä liikkumisesta on katsottava olevan voimassa (hallinnan loukkaus). Kulkuoikeuden selkeys muuttuu ongelmalliseksi etenkin silloin, kun yksityinen tie kulkee pihapiirin poikki. Ympäristöministeriön tulkinnan mukaan pihapiirin haltijalla on mahdollisuus tällaisessa tapauksessa kieltää kulku muilta kuin tietoitumuksessa perustettujen käyttöoikeuksien omistajilta:

"Kysymys on lakien ensisijaisuudesta. Hallinnan loukkaus tuntuisi tässä tapauksessa meidän etusijalle, koska laissa yksityisistä teistä on 4§:ssä annettu täsmennys oikeuksista. Tilanteet eivät kuitenkaan ole aivan selviä, koska kiinteistön omistajalle on turvattava pääsy kiinteistölleen. Jos rasite on perustettu toisen pihapiiriin, ollaan ongelmien äärellä. Ilmeisesti pihapiirin haltija voi tällaisessa tapauksessa sulkea tien muilta kuin käyttöoikeuden omaavilta. Tällöin pihapiiriin pitää asettaa tiedote asiasta (esim. Yksityinen piha, kulkuoikeus vain tienkäyttöoikeuden omaavilla)." (Alueiden käytön ylitarkastaja, ympäristöministeriö)

Lainsäädäntöviite: Laki yksityisistä teistä (15.6.1962/358), 1 luku 4§

Tulkinta suunnistajan ja ratamestarin näkökulmasta

Kilpailunjärjestäjän tulee pyytää maanomistajilta luvat kiinteistöjen, peltojen ja paikoitusyms. alueiden sekä maaston käyttöön. Suunnistaja ei saa liikkua pihamaalla, pellolla tai istuoksilla (mukaan lukien nuoret taimikot). Ratamestarin tulee suunnitella radat siten, ettei suunnistajille aiheudu mahdollisuutta joutua em. alueille; tarvittaessa alueet on merkittävä kielletyksi alueeksi karttaan ja maastoon. Ratamestarin tulee suunnitella radat myös siten, etteivät suunnistajien mahdolliset reitinvalinnat kulje pihapiirin lävitse kulkevaa tietä pitkin.

Puiden ja oksien käyttäminen maastossa

Rastipukin rakentaminen tai muut maastossa tehtävät radanlaadintatyöt saattavat edellyttää eläviin puihin kajoamista, maan tasoittamista tai pienimuotoista rakentamista (esim. sillan rakentaminen). Ilman maanomistajan lupaa toimittaessa ollaan näissä tapauksessa lähellä hallinnan loukkauksen tunnusmerkkien täyttymistä. Vaikka hallinnan loukkaus edellyttää, että aiheutunut haitta on vähäistä suurempi, on aina selvää, että em. toimenpiteistä tulee sopia maanomistajan kanssa. Rikoslaisissa on lisäksi säädetty jokamiehenoikeuksista pykälällä (28 luku, 14§), jossa määritellään luonnontuotteet, joiden ottaminen on sallittua ilman maanomistajan lupaa.

Lainsäädäntöviite: Rikoslaki (19.12.1889/39), 28 luku 11 ja 14§

Tulkinta ratamestarin näkökulmasta

Rastin rakentaminen, elävän puun kaataminen, oksien karsiminen, maassa olevan kuolleen puun sahaaminen rastipukiksi tai muu vastaava toimenpide vaatii maanomistajan luvan.

2.1.3. Luonnonsuojelulain, metsästyslain ja puolustusvoimista annetun lain perusteella asetetut liikkumisrajoitukset

Liikkumisrajoituksia voidaan määrätä *luonnonsuojelulain* mukaisella järjestyssäännöllä luonnonpuistoon, kansallispuistoon tai muulle luonnonsuojelualueelle. *Metsästyslain* nojalla voi maa- ja metsätalousministeriö omistajan hakemuksesta ja ympäristöministeriötä kuultuaan päättää riistansuoja-alueesta, jolla liikkumista voidaan rajoittaa riistan lisääntymisaikaan. Maanomistajan on merkittävä riistansuoja-alue maastoon. Puolustusvoimien alueelle voi liikkumiskiellon antaa puolustusvoimien aluehallintoviranomainen tai paikallisviranomainen.

Lainsäädäntöviitteet:

Luonnonsuojelulaki (20.12.1996/1096), 3 luku 18 ja 20§

Metsästyslaki (28.6.1993/615), 5 luku 36 ja 39§

Laki puolustusvoimista (31.5.1974/402), 2b§

Tulkinta suunnistajan ja ratamestarin näkökulmasta

Suunnistajan on noudatettava viranomaisten asettamia liikkumisrajoituksia. Ratamestarin on selvitettävä rajoitukset ja rajattava kyseiset alueet ratalinjausten ulkopuolelle. Tietoa rajoituksista saa maanomistajilta, paikallisilta ympäristö- ja muilta viranomaisilta sekä puolustusvoimien aluehallinnosta.

2.1.4. Luonnonsuojelulaissa, metsästyslaissa ja muinaismuistolaissa luetellut rauhoitetut eliölajit tai kohteet ja niiden esiintymät

Luonnonsuojelulain mukaan on kiellettyä *rauhoitettuihin eläinlajeihin* kuuluvien yksilöiden tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla. Sellainen rauhoitetun linnun pesäpuu, joka on asianmukaisesti merkitty, tai suuren petolinnun pesäpuu, jossa oleva pesä on säännöllisessä käytössä ja selvästi nähtävissä, on rauhoitettu.

Puu, puuryhmä, siirtolohkare tai muu niitä vastaava luonnonmuodostuma, jota sen kaupeuden, harvinaisuuden, maisemallisen merkityksen, tieteellisen arvon tai muun vastaavan syyn vuoksi on aihetta erityisesti suojella, voidaan määrätä rauhoitetuksi *luonnonmuistomerkiksi*. Luonnonmuistomerkin rauhoittamisesta päättää viranomainen tai laitos, jonka hallinnassa olevalla alueella luonnonmuistomerkki sijaitsee. Viranomaisen tai laitoksen on huolehdittava luonnonmuistomerkin merkitsemisestä selvästi havaittavalla tavalla. Rauhoitetun luonnonmuistomerkin vahingoittaminen tai turmeleminen on kielletty. *Luonnonsuojeluasetuksella* säädetään *luonnonvaraisten kasvien rauhoittamisesta*. Rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty.

Asetuksella voidaan säätää *erityisesti suojeltavaksi lajiksi* sellainen uhanalainen eliölaji, jonka häviämishuuhka on ilmeinen. Erityisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Kielto tulee voimaan, kun alueellinen ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Euroopan yhteisön luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden selvästi luonnossa havaittavien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Rauhoitetut eläin- ja kasvilajit, erityisesti suojeltavat lajit sekä Euroopan yhteisön luontodirektiivin liitteessä IV (a) esitetyt eläinlajit on lueteltu luonnonsuojeluasetuksen liitteissä 2, 3, 4 ja 5.

Metsästyslaissa 1 luvun 5 §:ssä luetellaan *riistaeläimet*. Lain mukaan riistaeläimiä ei saa tahallaan häiritä niiden ollessa sellaisella alueella, jolla asianomaisella ei ole kyseisen riistaeläimen metsästämiseen metsästysoikeutta tai metsästyslupaa. Riistaeläimen kannan säilymisen tai riistaeläinlajin häiritsemättömän lisääntymisen turvaamiseksi voidaan rauhoittaa riistaeläinlaji määrääjäksi tai toistaiseksi. Rauhoitusaikana riistaeläintä ei saa metsästä tai vahingoittaa eikä soidinta, pesintää tai poikasia saa häiritä. Poronhoitoaissa kielletään porojen pelotteleminen.

Muinaismuistolain mukaan *kiinteät muinaisjäännökset* ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Ilman lain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Lääninhallituksen tulee tarvittaessa antaa erityisiä kiinteän muinaisjäännöksen arvoa turvaavia määräyksiä. Lääninhallituksen päätös on julkipantava kunnan ilmoitustaululle niin kuin julkisista kuulutuksista on säädetty sekä, milloin se harkitaan tarpeelliseksi, sopivaan paikkaan muinaisjäännöksen läheisyyteen. Kiinteään muinaisjäännökseen kuuluu sellainen maa-alue, joka on tarpeen jäännöksen säilymiseksi sekä jäännöksen laadun ja merkityksen kannalta välttämättömän tilan varvaamiseksi sen ympärille.

Lainsäädäntöviitteet:

Luonnonsuojelulaki (20.12.1996/1096), 3 luku 23§ sekä 6 luku 39, 42, 47 ja 49§

Luonnonsuojeluasetus (14.2.1997/160), liitteet 2-5

Metsästyslaki (28.6.1993/615), 1 luku 5§, 3 luku 31§ sekä 5 luku 36 ja 37§

Poronhoitolaki (14.9.1990/848), 7 luku 42§

Muinaismuistolaki (17.6.1963/295), 1 luku 1, 2 ja 4§

Tulkinta suunnistajan ja ratamestarin näkökulmasta

Suunnistajan tulee noudattaa varovaisuutta luonnossa liikkeessaan erityisesti kevät aikaan. Ratamestarin tulee selvittää kilpailualueella olevat luontokohteet paikallisilta ympäristöviranomaisilta. Tietoa saa myös maanomistajilta ja luontoharrastajilta. Riistaeläinten suojelussa paras asiantuntija on paikallinen metsästysoikeuden haltija tai metsästysseura. Maastoon merkityn suojellun kiinteän muinaisjäännöksen välittömään läheisyyteen rastien sijoittaminen tulee tehdä harkiten.

2.1.5. Luonnonsuojelulaissa ja metsälaissa luetellut suojellut luontotyypit ja erityisen tärkeät elinympäristöt

Luonnonsuojelulaissa lueteltuja suojeltuihin luontotyyppihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyypin ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Näitä luontotyyppejä ovat

- 1) luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt;

- 2) pähkinäpensaslehdot;
- 3) tervaleppäkorvet;
- 4) luonnontilaiset hiekkarannat;
- 5) merenrantaniityt;
- 6) puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit;
- 7) katajakedot;
- 8) lehdesniityt; sekä
- 9) avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät.

Luontotyypit määritellään tarkemmin luonnonsuojeluasetuksessa (4 luku 10§). Laissa säädetty muuttamiskielto tulee voimaan, kun alueellinen ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt suojeltuun luontotyyppiin kuuluvan alueen rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille.

Metsälaki määrittelee monimuotoisuuden säilyttämisen kannalta erityisen tärkeät elinympäristöt, joita ovat

- 1) lähteiden, purojen ja pysyvän vedenjuoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt;
- 2) ruoho- ja heinäkorvet, saniaiskorvet sekä lehtokorvet ja Lapin läänin eteläpuolella sijaitsevat letot;
- 3) rehevät lehtolaikut;
- 4) pienet kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla;
- 5) rotkot ja kurut;
- 6) jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät; sekä
- 7) karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot, louhikot, vähäpuustoiset suot ja rantaluhdat.

Lainkohdan mukaan metsiä tulee hoitaa ja käyttää siten, että yleiset edellytykset metsien biologiselle monimuotoisuudelle ominaisten elinympäristöjen säilymiselle turvataan. Mikäli edellä luetellut elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia sekä ympäristöstään selvästi erottuvia, niitä koskevat hoito- ja käyttötoimenpiteet tulee tehdä elinympäristöjen ominaispiirteet säilyttävällä tavalla. Elinympäristöjen ominaispiirteitä tarkennetaan metsäasetuksessa (7§).

Lainsäädäntöviitteet:

Luonnonsuojelulaki (20.12.1996/1096), 4 luku 29, 30 ja 31§

Luonnonsuojeluasetus (14.2.1997/160), 4 luku 10§

Metsälaki (12.12.1996/1093), 3 luku 10§

Metsäasetus (20.12.1996/1200), 7§

Tulkinta ratamestarin näkökulmasta

Osa luonnonsuojelu- ja metsälain määrittelemistä suojeltavista luontotyypeistä ovat kulumiselle ja vaurioitumiselle herkkiä alueita, jotka on syytä huomioida myös ratamestarityössä. Tietoa kohteista saa paikallisilta ympäristöviranomaisilta (ympäristökeskukset) sekä maanomistajilta tai metsänhoitoyhdistyksiltä.

2.1.6. Metsästysasetuksen mukaiset metsästysajat

Metsästyslain mukaan laillisen metsästyksen estäminen tai vaikeuttaminen saattamalla pyyntiväline toimintakunnottomaksi tai häiritsemällä muulla tavoin pyyntiä on kielletty. Yksittäinen suunnistaja voi liikkua metsässä myös hirvenmetsästysaikaan. Turvallisuustekijöiden ja metsien joustavan monikäytön näkökulmasta on kuitenkin tärkeää, että hirven-

metsästyskaudella järjestettävistä tapahtumista (myös seuran harjoituksista) neuvotellaan aina paikallisen metsästysoikeuden haltijan ja metsästysseuran kanssa. Riistaeläinten rauhoitusajat on lueteltu metsästysasetuksessa. Näistä tärkein on hirven rauhoitusta koskeva lainkohta, jossa on määrätty, että hirvi on rauhoitettu 1. päivästä tammikuuta syyskuun viimeistä lauantaita edeltävään päivään, eli hirvenmetsästyskausi alkaa vuosittain syyskuun viimeisenä lauantaina.

Lainsäädäntöviitteet:

Metsästyslaki (28.6.1993/615), 3 luku 31§

Metsästysasetus (12.7.1993/666), 24 ja 25§

Tulkinta suunnistajan ja ratamestarin näkökulmasta

Yksittäinen suunnistaja voi liikkua metsässä myös hirvenmetsästysaikaan. Turvallisuustekijöiden ja metsien joustavan monikäytön näkökulmasta on kuitenkin tärkeää, että hirvenmetsästyskaudella järjestettävistä tapahtumista (myös seuran harjoituksista) neuvotellaan aina paikallisen metsästysoikeuden haltijan ja metsästysseuran kanssa.

2.2. Kuollut tai loukkaantunut eläin

Luonnonsuojelulain mukaan kuolleena tavattua rauhoitettua eläintä ei saa ottaa haltuun. Sellainen eläin voidaan kuitenkin toimittaa poliisille tai tutkittavaksi kuoliinsyyn toteamiseksi. Sairaana, vahingoittuneena tai muutoin avuttomassa tilassa tavattua rauhoitettua eläintä on pyrittävä auttamaan. Eläin voidaan ottaa haltuun hoitoon kuljettamista ja tilapäistä hoitoa varten. Muutoin on noudatettava, mitä eläinsuojelulaissa säädetään.

Eläinsuojelulain mukaan sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa luonnonvaraista eläintä on pyrittävä auttamaan. Jos eläin on kuitenkin sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen on ilmeistä julmuutta sitä kohtaan, eläin on lopetettava tai huolehdittava siitä, että se lopetetaan. *Eläinsuojeluasetuksen* mukaan eläimen saa lopettaa vain lopettamisen osaava henkilö.

Sairasta, vahingoittunutta tai muutoin avuttomassa tilassa olevaa riistaeläintä on pyrittävä auttamaan tai asiasta on pyrittävä ilmoittamaan alueen omistajalle, metsästysoikeuden haltijalle tai poliisille (*metsästyslaki*). Jos eläin on sellaisessa tilassa, että sen hengissä pitäminen ilmeisesti tuottaa sille kohtuutonta kärsimystä, löytäjä saa lopettaa eläimen, vaikka hänellä ei olisi alueella kyseisen eläimen pyydystämisen- tai tappamisoikeutta tai eläin olisi tuona ajankohtana rauhoitettu. *Metsästyslain* mukaan kuolleena löydetty riistaeläin kuuluu alueen metsästysoikeuden haltijalle, jos tällä on oikeus metsästää samanlainen riistaeläin alueella. Muussa tapauksessa eläin kuuluu valtiolle. Valtiolle kuuluvan, kuolleena löydetyn riistaeläimen saa löytäjä ottaa haltuunsa poliisille tai riistaeläinten tutkimusta tekeväälle tutkimuslaitokselle toimittamista varten.

Lainsäädäntöviitteet:

Luonnonsuojelulaki (20.12.1996/1096), 40§

Metsästyslaki (28.6.1993/615), 11 luku 83§

Eläinsuojelulaki (4.4.1996/247), 14§

Eläinsuojeluasetus (7.6.1996/396), 10 luku 30§

Tulkinta kilpailunjärjestäjän näkökulmasta

Metsästäjien kanssa tulee etukäteen *sopia* toimenpiteistä riistavahingon sattuessa. Suunnistaja on velvollinen välittömästi maaliin saavuttuaan ilmoittamaan havaitsemastaan kuolleesta tai paniikkiin joutuneesta eläimestä kilpailunjohtolle. Tätä asiaa tulee korostaa myös kilpailuohjeissa. Mikäli kilpailualueella tavataan vahingoittunut tai paniikkiin joutunut eläin, on otettava yhteyttä metsästysoikeuden haltijaan tai poliisiin. Kuolleesta eläimestä ilmoitetaan edellä esitetyn mukaisesti metsästysoikeuden haltijalle tai poliisille. Lisäksi riistaonnettomuudesta ilmoitetaan Suunnistusliittoon tilastoinnin vuoksi.

2.3. Tapahtumaa koskevat yleiset ilmoitusvelvollisuudet

Kokoontumislain 3 §:n mukaan yleisötilaisuus on järjestettävä rauhanomaisesti sekä osanottajien tai sivullisten turvallisuutta vaarantamatta ja heidän oikeuksiaan loukkaamatta. Tällaista tilaisuutta järjestettäessä on huolehdittava myös siitä, ettei kokoontumisesta aiheudu huomattavaa haittaa ympäristölle. Yleisötilaisuuden järjestäjän on hankittava järjestämispaikan omistajan tai haltijan suostumus paikan käyttämiseen tilaisuutta varten. Yleisötilaisuuden järjestäjän on tehtävä myös yleisötilaisuudeksi katsottavien suunnistuskilpailujen järjestämisestä ilmoitus järjestämispaikan poliisille vähintään viisi vuorokautta ennen tapahtumaa. Tässä ilmoituksessa on esitettävä tiedot tilaisuuden järjestäjästä, tarkoituksesta, paikasta, aikataulusta, järjestäjän asettamista järjestyksenvalvojista sekä tilaisuuteen tehtävistä rakennelmista. Poliisi voi vaatia tarvittaessa selvityksiä myös muista yleisötilaisuuden järjestämiseen liittyvistä seikoista.

YSL 10 luvun 60 § säätelee tilapäisestä toiminnasta aiheutuvan melun ja tärinän vuoksi tehtävää kirjallista ilmoitusta. Sen mukaan yleisötilaisuuksien järjestäjien on tehtävä kirjallinen ilmoitus tilapäisestä melua aiheuttavasta tapahtumasta. Ilmoitus tehdään yleensä kunnan ympäristöviranomaiselle, mutta jos toiminnasta on tehtävä myös terveysuojelulain 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu ilmoitus, niin tämän käsittelee kunnan terveysuojeluviranomainen. Jos kilpailut toteutetaan usean kunnan alueella, ilmoitus tehdään kunnan ympäristöviranomaisen sijaan sille alueelliselle ympäristökeskukselle, jonka toimialueella melu tai tärinä pääasiallisesti ilmenee. ilmoitus tulee tehdä hyvissä ajoin ennen järjestettävää suunnistuskilpailua, mutta se on tehtävä kuitenkin viimeistään 30 vuorokautta ennen kyseistä tapahtumaa. Ilmoituksen tarkempi sisältö on määritelty YSA 24 §:ssä. Sen mukaan ilmoituksesta on tultava esille seuraavat asiat: ilmoittajan yksilöinti ja yhteystiedot; toiminnan sijainti; työn, toimenpiteen tai tapahtuman laatu, kesto ja laajuus; arvioidut tiedot päästöistä; suunnitellut ympäristönsuojelutoimet sekä toiminnan eri vaikutukset ympäristöön.

Lainsäädäntöviitteet:

Kokoontumislaki (22.4.1999/530), 3, 8, 13, 14 ja 15§

Ympäristönsuojelulaki (4.2.2000/86), 10 luku 60§

Ympäristönsuojeluasetus (18.2.2000/169), 24§

Terveydensuojelulaki (19.8.1994/763), 13§

Tulkinta kilpailunjärjestäjän näkökulmasta

Suunnistustapahtumasta on tehtävä ilmoitus järjestämispaikan poliisille. Mikäli tapahtuman kuulutus saattaa aiheuttaa häiritsevää melua (esim. yösuunnistuskilpailu taajaman läheisyydessä), on tapahtumasta tehtävä kirjallinen ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle tai alueelliselle ympäristökeskukselle.

2.4. Jätehuollon järjestäminen

Jätelain mukaan kaikessa toiminnassa on mahdollisuuksien mukaan huolehdittava siitä, että jätettä syntyy mahdollisimman vähän ja ettei jätteestä aiheudu merkityksellistä haittaa tai vaikeutta jätehuollon järjestämiselle eikä vaaraa tai haittaa terveydelle tai ympäristölle. Jätehuollon järjestämistä koskevien yleisten huolehtimisvelvollisuuksien mukaan on säädetty mm., että jäte on hyödynnettävä, mikäli se teknisesti ja taloudellisesti on mahdollista. Ensimmäiseksi on pyrittävä hyödyntämään jätteen sisältämä aine ja toissijaisesti sen sisältämä energia (jätteiden lajittelu ja kierrätys). Jätteet on käsiteltävä jossakin lähimmistä asianmukaisista jätteen käsittelypaikoista.

Jätelaissa annetaan myös *roskaamiskielto*, jonka mukaan "*ympäristöön ei saa jättää roskaa, likaa eikä käytöstä poistettua konetta, laitetta, ajoneuvoa, alusta tai muuta esinettä siten, että siitä voi aiheutua vaaraa tai haittaa terveydelle, epäsiisteyttä, maiseman rumen tumista, viihtyisyyden vähentymistä tai niihin rinnastettavaa muuta vaaraa tai haittaa*". Lain mukaan roskaaja on velvollinen puhdistamaan roskaantuneen alueen. Roskaajana pidetään myös yleisö- tai muun sellaisen tilaisuuden järjestäjää, jos ympäristö roskaantuu tilaisuuden seurauksena.

Terveydensuojeluasetuksen mukaan jätteiden keräysastiat tai -välineet ja jätehuone on sijoitettava ja hoidettava siten, ettei niistä aiheudu hajua tai muuta terveyshaittaa ja etteivät eläimet pääse niihin. Kiinteille jätteille tarkoitettuihin astioihin tai muihin keräysvälineisiin ei saa koota nestemäisiä jätteitä. Astioiden ja keräysvälineiden kunnosta ja puhdistuksesta on huolehdittava asianmukaisesti.

Lainsäädäntöviitteet:

Jätelaki (3.12.1993/1072), 2 luku 4§, 3 luku 6§ sekä 4 luku 19 ja 20§

Terveydensuojeluasetus (16.12.1994/1280), 4 luku 12§

Tulkinta kilpailunjärjestäjän näkökulmasta

Suunnistustapahtuman järjestäjä on velvollinen suosimaan ratkaisuja, jotka vähentävät ennakkoon syntyvän jätteen määrää (esim. yksittäispakattujen tuotteiden välttäminen, suuret pakkauskoot, kertakäyttöastioiden vähentäminen mahdollisuuksien mukaan). Syntyvä jäte on pyrittävä lajittelemaan, mikäli paikallinen jätehuolto pystyy käsittelemään lajiteltua jätettä. Järjestäjän on ehkäistävä alueen roskaantumista riittävillä ja oikein sijoitetuilla jätteenkeruupisteillä ja huolehdittava tapahtuman jälkeen alueen siivouksesta. Jätehuollosta aiheutuvat ympäristö- ja hygieniahaitat on ehkäistävä käyttämällä kunnollisia jäteasioita ja tyhjentämällä niitä riittävän usein.

2.5. Paloturvallisuus

Pelastuslaissa annetaan määräyksiä palonehkäisyydestä. Tulta on käsiteltävä huolellisesti ja siten, ettei käsittelystä aiheudu ilmeistä palovaaraa. Lisäksi jokainen on mahdollisuuksiensa mukaan velvollinen valvomaan, että hänen määräysvaltansa piirissä noudatetaan paloturvallisuutta koskevia säännöksiä ja määräyksiä.

Nuotiota tai siihen verrattavaa avotulta ei saa sytyttää metsään tai sen läheisyyteen, milloin kuivuuden tai muun syyn takia olosuhteet ovat sellaiset, että metsäpalon vaara on ilmeinen. Alueen pelastusviranomaisen voi kieltää avotulen teon tai muun tulipalon vaaraa aiheuttavan toiminnan pelastustoimen alueella tai osassa sitä määrääjäksi, milloin tulipalon vaara on ilmeinen. Päätöksestä tulee tiedottaa kieltoalueella julkisesti. Toisen omis-

tamalle tai hallinnassa olevalle maalle ei avotulen teko ole sallittua ilman asianomaisen lupaa, jollei siihen ole pakottavaa tarvetta. Avotuleksi ei katsota neste- tai kaasukäyttöisen laitteen eikä maapohjasta eristetyn muun vastaavan laitteen liekkiä.

Valtioneuvoston antaman asetuksen pelastustoimesta mukaan liiketoiminnan harjoittajan tai muun yhteisön järjestämään tapahtumaan, jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat tapahtumaan osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi on laadittava pelastuslain mukainen pelastussuunnitelma. Tästä suunnitelmasta on käytävä ilmi:

- 1) ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden vaikutukset;
- 2) toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi;
- 3) poistumis- ja suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt;
- 4) turvallisuushenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen sekä muun henkilöstön tai asukkaiden perehdyttäminen suunnitelmaan;
- 5) tarvittava materiaali kuten alkusammutus-, pelastus- ja raivauskalusto, henkilösuojaimet ja ensiaputarvikkeet sen mukaan kuin ennakoitujen vaaratilanteiden perusteella on tarpeen;
- 6) ohjeet erilaisia 1 kohdan mukaisesti ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten;
- 7) miten suunnitelmaan sisältyvät tiedot saatetaan asianomaisten tietoon.

Pelastussuunnitelma tai sen yhteenveto on toimitettava alueen pelastusviranomaiselle tämän antamien ohjeiden mukaisesti.

Lainsäädäntöviitteet:

Pelastuslaki (13.6.2003/468), 2 luku 8 ja 9§ sekä 6 luku 23, 24 ja 28§

Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta (13.6.2003/787), 9 ja 10§

Tulkinta kilpailunjärjestäjän näkökulmasta

Suunnistuskilpailun järjestäjä on vastuussa tapahtuman paloturvallisuudesta. Palo- ja pelastustoimesta vastaavien viranomaisten määräyksestä voidaan tarkastaa tapahtuman paloturvallisuus. Viranomaisten antamia määräyksiä ja ohjeita on ehdottomasti noudatettava. Paloturvallisuuskysymykset ovat erittäin tärkeitä tapahtumissa, joihin liittyy mittavaa telttamajoitusta (esim. Jukolan viesti). Avotulen teko on aina pyydyttävä lupa maanomistajalta. Mikäli palovaara on sääolosuhteiden takia ilmeinen (metsäpalovaroitus voimassa), avotulta ei saa tehdä mihinkään edes maanomistajan luvalla. Lisäksi kilpailujen järjestäjien tulee huomioida pelastuslain mukaisen pelastussuunnitelman teko alueen pelastusviranomaiselle.

2.6. Maaperän käsittely

Mikäli tapahtuman järjestämiseksi on tarpeen tehdä maanmuokkaustoimenpiteitä, joilla on merkittävää vaikutusta maisemakuvaan tai mahdollisesti myös alueen pohjavesiolosuhteisiin (esim. paikoitus- tai keskusalueen raivaus ja tasoittaminen), saattaa toimenpide edellyttää *maankäyttö- ja rakennuslain* mukaista toimenpidelupaa (kaavoitusolosuhteista riippuen). Toimenpideluvan myöntämisessä on lisäksi otettava huomioon maa-aineslain vaatimukset.

Lainsäädäntöviitteet:

Maankäyttö- ja rakennuslaki (5.2.1999/132), 18 luku 126 ja 129§ sekä 19 luku 130, 135, 136 ja 141§

Maankäyttö- ja rakennusasetus (10.9.1999/895), 62§

Maa-aineslaki (24.7.1981/555), 1, 2, 3 ja 4§

Tulkinta kilpailunjärjestäjän näkökulmasta

Maaperää voimakkaasti muuttavia toimenpiteitä tarvitsee tehdä suunnistuskilpailun järjestelyjen yhteydessä äärimmäisen harvoin. Kysymykseen tulevat tällöin lähinnä paikoitus- tai keskusalueen raivaus- ja tasoitustoimenpiteet suurissa kilpailuissa. Järjestäjän on syytä huomioida se mahdollisuus, että toimenpide saattaa edellyttää alueen kaavoitusolosuhteista riippuen maankäyttö- ja rakennuslain mukaista toimenpidelupaa. Asian voi selvittää kunnan rakennus- tai kaavoitusviranomaisilta.

2.7. Ravintolapalvelut

Terveydensuojelulaki määrittelee ilmoituksenvaraiseksi toiminnaksi julkisen huvi-, kokoon-tumis- tai majoitushuoneiston perustamisen tai käyttöönoton sekä ns. elintarvikehuoneiston perustaminen. Elintarvikehuoneistona pidetään soveltuvin osin elintarvikkeiden valmistukseen, säilyttämiseen, kaupanpitoon, tarjoiluun tai käsittelyyn käytettävää ulko- tai sisätilaa. *Terveydensuojeluasetuksessa* annetaan määräyksiä yleisistä elintarvikehuoneistoa, hygieniata ja elintarvikkeiden käsittelyä koskevista asioista. Terveydensuojelulain mukaan suuren yleisötilaisuuden järjestäjän on ilmoitettava riittävän ajoissa kirjallisesti kunnan terveydensuojeluviranomaiselle elintarvikkeiden myynnistä.

Terveydensuojelulain mukainen ilmoitus on tehtävä kirjallisesti sen kunnan terveydensuojeluviranomaiselle, jonka alueella toimintaa aiotaan harjoittaa. Tämän lainkohdan mukaan ilmoituksen tulee sisältää seuraavat terveydensuojeluasetuksen 2 luvun 4§:n määrittelemät asiat:

- 1) selvitys toimintaan varatun paikan sijainnista;
- 2) selvitys harjoitettavasta toiminnasta;
- 3) selvitys vedenhankinnasta, ilmanvaihdosta, viemäroinnistä ja jätehuollosta;
- 4) toiminnanharjoittajan nimi, kotipaikka ja yhteystiedot; sekä
- 5) muut terveyshaitan arvioimiseksi tarpeelliset tiedot ja mahdolliset toimenpiteet terveyshaitan estämiseksi.

Lisäksi ilmoitukseen on liitettävä tarpeelliset piirustukset. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi antaa ilmoituksen johdosta terveyshaittojen ehkäisemiseksi tarpeellisia määräyksiä ja ohjeita elintarvikkeiden säilyttämisestä, käsittelystä, myynnistä ja luovutuksesta sekä talousvedestä ja muista hygieenisistä järjestelyistä tilaisuudessa. Kunnan terveydensuojeluviranomainen voi rajoittaa myytävien tai luovutettavien tuotteiden valikoimaa terveyshaitan estämiseksi.

Toiminnanharjoittajan on laadittava omavalvontasuunnitelma elintarvikkeisiin liittyvien terveyshaittojen estämiseksi. Tässä suunnitelmassa on eriteltävä elintarvikkeiden turvallisuuden kannalta tärkeät vaiheet (esim. valmistus, säilytys, myynti). Tilanteissa, joissa elintarvikkeita käsitellään ulkotiloissa, on syytä kiinnittää entistä suurempi huomio elintarvikkeiden turvalliseen käsittelyyn. Tämä turvallisuuden varmistaminen on syytä tuoda tarkoin esille omavalvontasuunnitelmassa. Suunnitelman tarkemmasta sisällöstä saa lisätietoja paikalliselta elintarvikevalvontaviranomaiselta.

Elintarvikehygieenisestä osaamisesta säädetään elintarvikelain (23/2006) 3 luvun 27 §:ssä. Elintarvikealan toimijan on kustannuksellaan huolehdittava siitä, että tämän lain nojalla hyväksyttävissä elintarvikehuoneistossa työskentelevillä, pakkaamattomia helposti pilaantuvia elintarvikkeita käsittelevillä henkilöillä on elintarvikehygieenisestä osaamista osoittava Elintarvikeviraston antama hygieniaoosaamistodistus (hygieniapassi). Osaamistodistus annetaan henkilölle, joka on suorittanut hyväksyttävästi elintarvikehygieenisestä

osaamista arvioivan testin (*osaamistesti*) tai saanut vastaavat tiedot sisältävän koulutuksen taikka suorittanut tutkinnon, johon vastaavat tiedot sisältyvät.

Lainsäädäntöviitteet:

Terveydensuojelulaki (19.8.1994/763), 4 luku 13§

Elintarvikelaki (13.1.2006/23), 2 luku 10, 11 ja 13§ sekä 3 luku 16, 19, 20, 21 ja 27§

Terveydensuojeluasetus (16.12.1994/1280), 2 luku 4§

Tulkinta kilpailunjärjestäjän näkökulmasta

Elintarvikkeiden myynnistä ja tarjoiltavien tuotteiden valmistuksesta on tehtävä sekä kirjallinen ilmoitus kunnan terveydensuojeluviranomaiselle että omaohjelmasuunnitelma suunnitellun toiminnan turvallisuuden varmistamisesta. Ilmoituksesta on käytävä ilmi kilpailunjärjestäjää ja tapahtumapaikkaa koskevien lisäksi myös selvitys harjoitettavasta toiminnasta. Kunnan terveydensuojeluviranomaiseen kannattaa ottaa yhteyttä jo ennen ilmoituksen tekoa neuvojen kysymiseksi. Ravintolatoimintaan liittyen tulee muistaa myös siellä työskenteleville henkilöille asetetut hygieniosaamisen vaatimukset (hygieniapassi).

2.8. Käymälät ja pesupaikat

Käymälöiden ja pesupaikkojen suunnittelua ja rakentamista säätelevät *vesilain ja terveydensuojelulain* mukaiset määräykset. Vesilaki määrittelee toimenpiteet, joita pidetään vesistön tai pohjaveden pilaamisena. Vesistön pilaamiskiellosta voidaan poiketa vesioikeuden luvalla, pohjaveden pilaamiskielto on sen sijaan ehdoton. Suunnistustapahtuman saniteettipalveluiden järjestämisessä vesioikeuden lupakynnys tulee tuskin ylittymään, mutta lain yleiskieltoihin (etenkin pohjaveden pilaamiskieltoon) on syytä suhtautua vakavasti järjestelyjä suunniteltaessa. Huomiota tulee kiinnittää siihen, ettei terveydelle vaarallisia bakteereja pääse kulkeutumaan käymälöistä vesistöön tai pohjaveteen. Tämän lisäksi on muistettava, että käymälän jätevesillä ja pesuvesillä on vesistöä rehevöittävä vaikutus.

Vesilain mukaan jäteveden johtamiseen ojaan tai maahan on haettava lupa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselta, mikäli toimenpiteestä voi aiheutua yleistä tai toisen yksityistä etua koskeva haitallinen vaikutus. Lupaa ei saa myöntää, jos toimenpide voi aiheuttaa pohjaveden pilaantumisen. Jäteveden johtamista ojaan tai maahan koskevassa lupapäätöksessä voidaan antaa tarpeellisia määräyksiä vahingon ja haitan ehkäisemiseksi suoritettavista toimenpiteistä. Tarkemmin lupahakemuksen sisällöstä määrätään vesiasetuksessa.

Vesilaki antaa mahdollisuuden veden ottamiseen vesistöä talouskäyttöön (pesupaikan vedeksi), kunhan se voi tapahtua kulkematta oikeudettomasti toisen maalla ja aiheuttamatta alueen omistajalle tai muulle haittaa tai häiriötä. Saman pykälän nojalla on lupa tilapäisesti ammentaa vettä toiselle kuuluvasta vesiuomasta samoin kuin sellaisesta lähteestä, joka ei ole lähteen omistajan tai hänen luvallaan muun henkilön vakituisessa käytössä.

Terveydensuojelulaissa säädetään, että yleisellä alueella, jossa ihmisiä oleskelee tilapäisesti tai pysyvästi, on oltava riittävä määrä asianmukaisesti varustettuja ja hoidettuja käymälöitä. *Terveydensuojeluasetuksen* mukaan käymälässä tulee olla riittävä ilmanvaihto, jonka tulee olla järjestetty siten, että hajun leviäminen muihin tiloihin estyy. Käymälässä tai sen välittömässä läheisyydessä on lisäksi oltava mahdollisuus käsien pesuun. Kivi- tai betonikäymälä on sijoitettava tiiviille alustalle siten, ettei käymälästä aiheudu hajun, talousveden tai maaperän likaantumisen vuoksi terveyshaittaa.

Lainsäädäntöviitteet:

Vesilaki (19.5.1961/264), 1 luku 27§, 9 luku 1 ja 2§ sekä 10 luku 6 ja 10§

Vesiasetus (6.4.1962/282), 2 luku 36§

Terveydensuojelulaki (19.8.1994/763), 6 luku 22§ sekä 7 luku 30§

Terveydensuojeluasetus (16.12.1994/1280), 4 luku 13 ja 14§

Tulkinta kilpailunjärjestäjän näkökulmasta

Ympäristön saastumisen ehkäisy ja hygieniavaatimukset on otettava huomioon järjestettäessä pesupaikkoja ja käymälöitä kenttäolosuhteisiin. Saniteettitoimintojen mahdollisena riskinä on vesistön tai pohjaveden saastuminen (bakteerit) tai rehevöityminen (kasviravinteet) jäteveden joutuessa riittämättömästi puhdistuneena ojaan, järveen tai maaperään. Suurissa tapahtumissa pesupaikan vesien laskeminen ojaan tai kenttäkäymälän rakentaminen saattaa edellyttää kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen lupaa (lähinnä Jukola tai rastiviikot). Tällöin viranomaisen voi antaa määräyksiä jätevesien suodattamista koskevista teknisistä ratkaisuista. Suurtaapahtumissa pesupaikkojen jätevedet tulisi ohjata mahdollisuuksien mukaan suoraan viemäri-verkkoon.

2.9. Yksityisteiden käyttö

Laissa yksityistä teistä poistettiin aiemman lain mukaiset tienpidon kustannuksiin myönneetyt valtion avustukset. Vanhan lain mukaan muiden kuin tieosakkaiden liikennettä tiellä (säännöllistä liikennettä lukuun ottamatta) ei ole voitu kieltää, jos valtio tai kunta on antanut yksityisen tien kunnossapitoon avustusta. Tien tekemisavustuksen osalta liikennettä ei ole voitu kieltää kymmeneen vuoteen viimeisen avustuserän nostamisesta lukien.

Uudessa laissa poistettiin kiellon viittaus valtionapuun. Kieltoa ei kuitenkaan saa edelleenkaan asettaa, jos kunta avustaa tietä tai on ottanut vastatakseen yksityisen tien kunnossapidosta tai tekemisestä. Määräaika muiden kuin tieosakkaiden tienkäytön kieltämiseen silloin, kun tiekunta on saanut lain mukaista avustusta, on kymmeneen vuotta avustuksen saamisesta. Toimitsijamiehellä tai hoitokunnalla on kuitenkin oikeus kieltää tai rajoittaa tien käyttöä epäedullisten keliolosuhteiden aikaan, vaikkei tien yleistä käyttöä muuten voitaisi kieltää. Mikäli hoitokunnalla on oikeus liikenteen rajoittamiseen, on tien käyttöä rajoittava kiello annettava tiedoksi tien varrelle asetetussa selvästi näkyvässä kieltotaulussa tai ilmoittamalla kiello todisteellisesti sille, jota vastaan se halutaan saattaa voimaan. Metsätie voidaan maastoliikennelain nojalla yksityisteistä annetun lain estämättä.

Lainsäädäntöviitteet:

Laki yksityisistä teistä (15.6.1962/358), 3 luku 26 §, 6 luku 67§, 10 luku 80§, 13 luku 96§ sekä 14 luku 100§

Maastoliikennelaki (22.12.1995/1710), 3 luku 24§

Tulkinta kilpailunjärjestäjän näkökulmasta

Yksitystien käyttäminen korvauksetta suunnistustapahtumassa on mahdollista, mikäli laissa mainitut ehdot valtion tai kunnan avustuksesta täyttyvät. Suunnistustapahtuman järjestämisessä ei ole kysymys lain tarkoittamasta säännöllisen liikenteen harjoittamisesta, joka mahdollistaa lain mukaisen kuljetusmaksun perimisen. On syytä muistaa, että hyvien suhteiden ylläpito paikalliseen tiekuntaan ja maanomistajiin on tärkeä asia ja siksi korvauksesta kannattaa sopia.

2.10. Paikoitus ja liikenteen ohjaus

Paikoituksen järjestäminen muualle kuin tien varteen (esim. pellolle) vaatii rikoslain hallinnan loukkauspykälän mukaan maanomistajan luvan. Lisäksi maastoliikennelaki kieltää moottorikäyttöisellä ajoneuvolla liikkumisen maastossa ilman maan omistajan tai haltijan lupaa. Yleiselle ja yksityiselle tielle paikoitusta säätelee tieliikennelaki, jossa määritellään pysäyttämistä ja pysäköimistä koskevat kiellot.

Maastoliikennelain mukaan moottorikäyttöisen ajoneuvon pysäyttämiseen ja pysäköimiseen tien välittömään läheisyyteen on sallittua taajaman ulkopuolella, jos liikenneturvallisuus sitä vaatii eikä siitä aiheudu maan omistajalle tai haltijalle kohtuutonta haittaa. Paikoituksen järjestelyssä on huolehdittava siitä, ettei muiden tienkäyttäjien kulkua häiritä. Luonnon virkistyskäyttöön liittyvässä paikoituksessa yleisten ja yksityisten teiden varsilla ongelmatilanteita voi aiheutua siitä, että luonnossa liikkujat paikoittavat ajoneuvonsa metsätien risteykseen niin, ettei maanomistaja tai metsänhoitaja pääse käyttämään tietä.

Tieliikenneasetuksen mukaan poliisin lisäksi liikenteen ohjaajina (tiellä) voivat toimivat myös henkilöt, jotka poliisi on määrännyt tilapäisesti ohjaamaan liikennettä esim. urheilukilpailujen vuoksi. Muun kuin virkapukuisen poliisimiehen on liikennettä ohjatessaan käytettävä pysäytysmerkkinä pienoiskoossa olevaa liikennemerkkiä 311 (ajoneuvolla ajo kielletty). Tieliikenneasetuksen mukaan poliisilla on tienpitäjää kuultuaan oikeus tien tilapäisen sulkemiseen urheilukilpailujen takia.

Tielaitos on antanut ohjeet yleisötilaisuuksien viitoituksesta julkaisussa *Palvelukohteiden viitoitus (Tielaitos, 1997)*. Liikenneministeriön tielaitoksen maksuista antaman päätöksen mukaan tieviranomaisen voi periä lupamaksun ainoastaan *pysyväisluonteisesta* yleiselle tielle asetetusta opasteesta. Tarkemmin tienvarren opasteista yleisillä teillä säädellään maantielaissa. Lain lähtökohtainen kaava-alueen ulkopuolinen ulkomainontakielto ei koske kokous-, tiedotus-, huvi- tai muuta sellaista tilaisuutta. Tällaisia tilaisuuksia, joihin myös suunnistuskilpailut voidaan rinnastaa, koskevat ilmoitukset ja mainokset saa asettaa paikalleen aikaisintaan kuukautta ennen asianomaista tilaisuutta, ja ne on poistettava viikon kuluessa siitä, kun tilaisuus on pidetty.

Lainsäädäntöviitteet:

Rikoslaki (19.12.1889/39), 28 luku 11§

Maastoliikennelaki (22.12.1995/1710), 2 luku 4§

Tieliikennelaki (3.4.1981/267), 2 luku 27§ sekä 3 luku 54§

Tieliikenneasetus (5.3.1982/182), 1 luku 2§ sekä 8 luku 51§

Maantielaki (23.6.2005/503), 4 luku 52§

Tulkinta suunnistajan ja kilpailunjärjestäjän näkökulmasta

Suunnistaja saa pysäköidä ajoneuvon tien välittömään läheisyyteen, mikäli pysäköinti ei vaaranna muuta liikennettä eikä aiheuta haittaa maanomistajalle. Ajoneuvojen paikoittaminen pellolle tai maastoon vaatii aina maanomistajan luvan. Jos tapahtuman paikoitus järjestetään tienvarsipaikoituksena, on paikoituksessa noudatettava tieliikennelain määräyksiä. Liikenteen ohjaukseen ja opasteisiin liittyvistä yksityiskohdista neuvotellaan poliisiviranomaisen ja tiepiirin kanssa. Tieviranomaisella ei ole oikeutta periä lupamaksua yleiselle tielle asetettavasta suunnistustapahtuman opasteesta.

2.11. Majoitus

Suunnistustapahtuman majoituksen järjestämistä ulkona koskevat edellä kappaleissa 2.4. *jätehuollon järjestäminen*, 2.5. *paloturvallisuus sekä* 2.8. *käymälät ja pesupaikat* yhteydessä esitetyt säädökset. Tämän lisäksi *terveydensuojelulaissa* määrätään, että leirintäalue ja muu vastaava majoittumiseen varattu alue on suunniteltava, varustettava sekä sitä on kunnossapidettävä ja hoidettava siten, ettei siellä oleskeleville aiheudu terveyshaittaa.

Alue, jolle on tarkoitus enintään 14 vuorokauden ajaksi majoittaa teltoihin tai enintään tämän ajan siellä pidettäviin matkailuperävaunuihin tai matkailuajoneuvoihin yli 100 henkilöä, on ulkoilulain mukainen tilapäinen leirintäalue. Tilapäisen leirintäalueen perustamisesta on tehtävä kirjallinen ilmoitus viimeistään kolme kuukautta ennen toiminnan aloittamista alueen sijaintikunnan määräämälle viranomaiselle (kunnan leirintäalueviranomai-

nen). Ulkoilulain mukaan tilapäinen leirintäalue ei saa mm. aiheuttaa haittaa tai vaaraa terveydelle, vahingoittaa luontoa, aiheuttaa ympäristön pilaantumista tai roskaantumista tai vähentää merkittävästi ympäristön viihtyisyyttä.

Lainsäädäntöviitteet:

Jätelaki (3.12.1993/1072), 2 luku 4§, 3 luku 6 sekä 4 luku 19 ja 20§

Terveydensuojelulaki (19.8.1994/763), 6 luku 22§ sekä 7 luku 30§

Terveydensuojeluasetus (16.12.1994/1280), 4 luku 12, 13 ja 14§

Pelastuslaki (13.6.2003/468), 6 luku 23, 24 ja 28§

Vesilaki (19.5.1961/264), 1 luku 27§, 9 luku 1 ja 2§ sekä 10 luku 6 ja 10§

Vesiasetus (6.4.1962/282), 2 luku 36§

Ulkoilulain (13.7.1973/606) 3 luku, 19, 20, 24 ja 25§

Tulkinta kilpailunjärjestäjän näkökulmasta

Tapahtuman järjestäjän on huolehdittava majoituspaikkojen jätehuollosta, saniteettipalveluista ja paloturvallisuudesta siten, että majoitusalueen hygieni- ja turvallisuusvaatimukset täyttyvät. Jätehuollossa tulee jätelain mukaisesti pyrkiä lajittelemaan ja kierrättämään syntynyt jäte. Saniteettipalveluiden osalta on huolehdittava hygienian lisäksi siitä, ettei jätevesien valumisesta tai suotautumisesta maaperään tai vesistöön aiheudu ympäristöhaittoja. Mikäli tilapäiselle leirintäalueelle on tarkoitus majoittaa yli 100 henkilöä, on leirintäalueen perustamisesta tehtävä kirjallinen ilmoitus viimeistään kolme kuukautta ennen toiminnan aloittamista alueen sijaintikunnan leirintäalueviranomaiselle. Majoitusalueen järjestelyt saattavat edellyttää terveydensuojelu-, ympäristönsuojelu- sekä palo- ja pelastustoimesta vastaavien viranomaisten lupia tai tarkastuksia. Näiden kysymysten selvittämiseksi kannattaa olla suoraan yhteydessä ao. viranomaisiin.

2.12. Hiihtosuunnistus

Hiihtosuunnistuskilpailun järjestelyt sisältävät edellä esitettyjen säädösten lisäksi muutamia erityisesti huomioitavia lainsäädännöllisiä näkökohtia. Rikoslain hallinnan loukkaus edellyttää maanomistajan lupaa kaikille maastossa tapahtuville rakentamis- ja raivaustoimenpiteille sekä latu-urien pohjustukselle lumettomaan aikaan (ks. myös *kappale 2.2.1.*). Luvanvaraisuus koskee myös latu-urien laatimista taimikoille, syysvilja- ja heinäpelloille (jääpolte) sekä pihamaille.

Moottorikelkalla ei saa liikkua maastossa ilman maan omistajan tai haltijan lupaa. Lääninhallitus tai alueellinen ympäristökeskus voivat kieltää tai rajoittaa moottorikelkan käyttämistä tietyllä maa-alueella (ympäristökeskus myös jääpeitteisellä vesialueella). Ajettaessa maastossa moottorikelkalla on noudatettava huolellisuutta ja varovaisuutta, vältettävä vahingon ja haitan aiheuttamista luonnolle, kiinteistölle ja luontaiselinkeinolle sekä häiriön aiheuttamista asutukselle ja muulle ympäristölle.

Moottorikelkkaa saa maastossa kuljettaa 15 vuotta täyttänyt. Moottorikelkkareille pääsee ajamaan T-luokan ajokortin omistaja. Suurin sallittu nopeus on maalla 60 km/h, jäällä 80 km/h ja henkilöitä reellä vedettäessä 40 km/h. Moottorikelkalla saa ajaa metsätiellä lumipeitteen aikana, jos tien pitäjä on sulkenut tien muiden moottorikäyttöisten ajoneuvojen kuin moottorikelkkojen liikenteeltä. Moottorikelkkailureiteillä on noudatettava tieliikennelain määräyksiä. Reiteillä on oikeanpuoleinen liikenne. Tien ja kelkkailureitin risteyksessä reitiltä tulija väistää. Tien tai sillan saa ylittää moottorikelkalla. Tilapäisesti saa ajaa myös tiellä, jos kuljetustehtävä tai olosuhteet tekevät maastossa liikkumisen kohtuuttoman vaikeaksi. Tällöinkin on ensisijaisesti käytettävä tien auraamatonta osaa.

Valojen käyttö helpottaa kelkan havaitsemista ja parantaa liikenneturvallisuutta. Reiteillä valojen käyttö on pakollista. Kunnollinen kypärä suojaa paitsi vammoilta myös melulta.

Kuljettajan ja 15 vuotta täyttäneen matkustajan on käytettävä tarkoitukseen hyväksyttyä kypärää. Turvakatkaisimen käyttö on reiteillä pakollista. Moottorikelkat on rekisteröitävä. Uudet kelkat on rekisteröitävä 7 päivän kuluessa ostamisesta. Rekisteristä poistetulla moottorikelkalla ei saa ajaa. Maastoliikennettä valvovat poliisi, rajavartiosto, tullihallitus ja metsähallitus.

Lainsäädäntöviitteet:

Rikoslaki (19.12.1889/39), 28 luku 11§

Maastoliikennelaki (12.12.1995/1710), 2 luku 4, 5, 6, 8, 9 ja 11§ sekä 3 luku 24§

Maastoliikenneasetus (12.1.1996/10), 3 luku 14§

Tiiliikennelaki (3.4.1981/267), 1 luku 5§ sekä 2 luku 36§

Katso myös

Ympäristöministeriön ja liikenneministeriön tiedote "Moottorikelkkailijan liikennesäännöt" (1998)

Tulkinta kilpailunjärjestäjän näkökulmasta

Hiihtosuunnistuskilpailun järjestäjän on sovittava laturien pohjustuksesta ja raivaustoimenpiteistä etukäteen maanomistajan kanssa. Moottorikelkan maastokäyttöön on saatava maanomistajan lupa. Tämän lisäksi on erikseen saatava maanomistajan suostumus urien ajamiseen pihamaille, taimikoille sekä syysvilja- ja heinäpelloille, joilla voi esiintyä jääpoltteen vaara. Kielletyllä alueella liikkumista tulee ehkäistä suunnittelemalla radat siten, etteivät nopeimmat reitinvalinnat houkuta oikaisuun pihamaiden ym. kiellettyjen alueiden läpi. Luonnonsuojelun näkökulmasta on huomioitava *kappaleissa 2.2.2. ja 2.2.3.* esitetyt alueet ja kohteet. Hiihtosuunnistustapahtumaa koskevat erityisesti riistaeläinten talviset oleskelualueet ja kevättalvella pesivien lintujen pesimapaikat sekä Lapissa porojen oleskelualueet. Nämä kohteet on hyvä selvittää maanomistajalta, metsästäjiltä ja ympäristöviranomaisilta.